

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 7. Notæ circa discursus præcedentes, & vtrum existentia ſit de Dei
essentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

& postem Reipublicæ. Denique Deum amare, colere, timere, malum esse per se, & stultum, impium, rectæ rationi aduersum. Contra verò, esse Numiniis contemptorem, pietatisque & religionis expertem, blasphemum, impium, sacrilegum, bonum esse per se & laude dignum, cum veræ doctrinæ de numine, & errori contrario destruendo, contentanum sit. Quæ & similia non modò lumini naturali aduersa, & aliena à veri specie; sed etiam furoris & amentia plena sunt. Quid enim, vt rectè dicit auctor citatus, absurdius fingi potest, quàm primam & summam veritatem, maximamque diuinitatis æcanum, ab hominibus cognitum vel apprehensum, ad omne nefas & flagitium aperire viam, eoque scelestissimos & impurissimos efficere: Contra verò errorem summum circa diuinitatem falsò assertam, inducere homines ad morum sanctitatem, vitamque maximè rationi conformem, & virtutum omnium genere excellentem: quis credat falso & impossibili figmento existentia diuinæ, tantam inesse vim ad omnem virtutem: Solidæ autem veritati tantam illecedam ad omne flagitium & perniciem? Veram & summam sapientiam extinguere omnem virtutem, & homines efficere pessimos: summum verò errorem excitare ad omnem virtutem, & homines efficere optimos: Lucem summam intellectus, summas afferre tenebras animorum; & summas tenebras intellectus, gignere summam lucem & pulchritudinem animorum? Hæc, inquam, omnia furoris & amentia sunt plena. Ita vt nemo nisi amens, his rationibus expensis, possit ex animo negare Deum esse. Vt fileam, quamuis res foret minùs comperatâ tamen tutiorem, & prudētissimè ac necessariò præferendam fore persuasionem veri Dei. Quia si nullus esset Deus, nihil foret notiturus ex illo cultu; foret autem, si est, notiturus respectu ipsam agnoscere, contra tot argumenta. Vt enim Regem maximâ afficit iniuriâ, qui vel ipsum esse Regem, vel regnum illi ipsi negat; estque reus læsæ maiestatis, etsi ex aliquibus coniecturis putet se vera dicere: Ita Deus iniuriòsi maximè sunt, qui ipsum esse negant, contra tot argumenta, quæ paulò superius prosequi visum est: tum quia vniuersa Theologia & Christiana religio in id firmamentum est: tum etiam quia non sunt qui hoc tempore prolabantur in Atheismum, & propter morum corruptionem & mentis hebetudinem in tantam vel affectatam, & propter hæreses huius sæculi, quæ reiectis solidis omnibus fidei firmamentis, & priuato cuiusque ipiritui postpositis, ad Atheismum ducunt. Id etiam Dæmone factante, vt in fine sæculorum, ante secundum Christi aduentum, orbem perdat Atheismo, quem diu ante primum eiusdem aduentum polytheismo miserè demeruerat.

SECTIO VII.

Nota circa discursus præcedentes: & vtum existentia sit de Dei essentiali?

Circa discursus præcedentes Nota primo, vt ostendatur Deum esse, non esse opus ostendere totum illud existere quod Deus est, æternitatem, infinitudinem, immensitatem, omnipotentiam &c. Sed satis esse si ostendatur aliquid existere quod Dei proprium sit, quodque Dei nomine intelligatur; cuiusmodi est ratio entis à se, & causæ primæ rerum omnium. Nam alioqui si ostendendum esset quidquid Deus est: quæstio an sit confunderetur penitus, cum quaestione quid sit. Quamquam ex rationibus allatis non solum constat, Deum esse quomocumque: sed insuper esse ens à se, necessarium, intelligens, volens, prouidentem, omnipotentem, &c. quæ tamen attributa in sequentibus disputationibus magis declarabuntur. Nec obest quod non est idem in omnium conceptu esse Deum, & esse ens à se: siquidem Arist. existimauit materiam primam esse ens à se: Nec tamen illam existimauit esse Deum. Nam vt patebit ex sequentibus, idem est in re ipsa, & secundum veritatem, esse Deum, & esse ens à se. Contra eos verò qui hac in parte errarent, perficienda esset demonstratio existentia diuinæ, ex iis quibus inferiùs ostendemus ens à se, vnicum esse, esseque summè potens, summè sapiens, summè bonum, & omnipotens, & causam cæterorum. Quamquam hoc ipsum in præcedentibus discursibus ostensum est, & breuiter quidem, sed efficacitè, meo iudicio, probatum.

Nota secundò, prædictas omnes ratiocinationes non esse à priori, sed à posterioribus nobis notis, neque à causalitate & ab effectis, vel ab incommotis & contrariis sequentibus. Præterquam quod omnes ferè nituntur deductione ad impossibile, quod argumentandi genus à priori non est. Sed neque à priori potest à nobis demonstrari Deum esse. Tum quia Deus non habet causam sui esse, per quam à priori demonstretur: tum quia etiam si haberet; non ita exactè & perfectè Deum cognoscimus, vt ex propriis eius principiis ipsius existentia notitiam assequamur, vt rectè docet S. Thom. art. 2. qu. 2. Loquor autè de esse Dei absolute. Neque enim nego postquam à posteriori demonstratum fuit aliquod attributum; posse per ipsum à priori demonstrari esse aliud: vt v.g. ex immensitate perfectissima ostendimus localem immutabilitatem: & ex omnimoda immutabilitate, æternitatem. Suppono enim, ad ratiocinandum à priori, modo humano, sufficere distinctionem & ordinem rationis inter obiecta, vt rectè docet Suarez disp. 29. Metaph. sect. 3. num. 1.

Quærit autem idem author lib. 1. de ess.

55.
Vt probetur Deum esse sufficit probare dari ens à se, & causam primam rerum omnium.

56.
Non potest demonstrari à priori Deum esse.

D. Thom.

Suarez.

Existentia
Et de ef-
fentia Dei,
si non est
ita eius
essentia.

sentia Dei, Cap. 2. & 3. an esse Dei sit de ip-
sius essentia, & an sit tota essentia? Sed ex
dicendis infra de constitutione & perfectione
essentia diuina constabit, existentiam esse
de intrinseco & essentiali conceptu essentia,
cum sit perfectio simpliciter simplex: & es-
sentia diuina sit talis, vt identice & essentiali-
ter omnis perfectio simpliciter simplex,
id est, melior quàm non ipsa, aut quilibet alia
incompatibilis cum ipsa, cui libet enti vt ens
sit. Constat insuper existentiam, siue esse præ-
cisè conceptum, non esse totam essentiam di-
uinam. Deus quippe essentialiter non tantum
est ens actu existens; sed & substantia cõm-
pleta essentialiter, & spiritualis, & intelli-
gens, & viuens intellectuali vitâ, independ-
enter & in gradu perfectissimo: vt partim
testatur in Concilio Lateran. cap. *Firmiter*, &
cap. *Damianus* partim asseritur Ioan. 4. *Spi-
ritus est Deus*, & 1. Tim. 1. vers. 17. *Regni saculo-
rum immortalis & inuisibilis* & Daniel. vi. *Ipsè est
Deus viuens*, & Rom. 16. *O altitudo diuinarum
sapientia & scientia Dei*: aliisque Scripturâ tes-
timoniis facilibus & obuiis: parem denique
luminè & discursu naturali cuique fat norum
est, & in sequentibus disput. de perfectione
Dei, eiusque attributis, amplius declara-
bitur.

58
Esse Dei, &
esse crea-
turarum,
quomodo
differant?

In reia circa esse Dei, & cæterarum rerum,
id. discriminis notari potest; quòd licet in
ratione essendi confusè sumpta, & abstractè
conueniant: Deo tamen conuenit esse inde-
pendenter ab alio, & esse perfectissimè cum
tota entis plenitudine: quatenus quidquid est
perfectionis & entis actualis aut possibili-
lis, id totum, vel formaliter, & eminenter,
in Deo est, & necessariò est, ita vt non possit
non esse. Vnde absolute omni essendi tan-
quam proprium: tribuit sibi Deus Exod. 34.
Ego sum qui sum: & *qui est misit me*. Ipse enim
verissimè & absolutissimè est. Cum è contra-
rio, creaturæ, propter dependentiam, & li-
mitationem, & contingentiam, non sint nisi
per participationem, & liberat. Dei volun-
tatem: & alioqui de se ipsis non sint, habent
antiquè plus negationis, quàm perfectionis
essendi, cum ita sint vnum quid, vt alia infi-
nita non sint, nec formaliter nec eminenter.
Homo enim v. g. homo quidem est, sed non
est Angelus, neque Leo, &c. vt omniam limi-
tationem durationis per quam existunt actus,
quæ in quibusdam breuissima est, cum alio-
qui tota æternitate antè & post, consistant
intra limites non essendi.

59.
Author verò citatus eodem libro 1. cap. 2.
vt probe existentiam diuinam esse de ipsius
essentia, hanc rationem affert: Quia diuinum
esse nullo modo comparari potest ad essen-
tiam Dei, tanquam actus ab aliqua causa ex-
trinseca illi collatus, sicut in creaturis com-
paratur: cum Deus sit à se, id est, à nullo alio.
Neque potest comparari cum essentia, vt re-
sultans ex illa, vel secundum rem, vel se-
cundum rationem: quia vt aliquid intelli-
gatur resultare ab alio, oportet illud intelli-
gi vt prius aliquo modo, re vel ratione, & vt sic,

esse etiam prius in ratione entis actualis. Hoc
enim ipso quòd aliquid concipitur, vt resul-
tans ex alio; concipitur vnum vt radix alte-
rius, & vt prius sub ea ratione. Resultantia
autem esse non potest, nisi ab ente actuali &
existente in rerum natura. Ideòque eo ip-
so quòd aliquid intelligitur tanquam resul-
tans ab alio, illud à quo resultare intelli-
gitur, præintelligitur vt actualis entitas: ab eo
enim quod nondum concipitur, vt ens actu,
non potest concipi derivari aliquod ens ve-
rum & actuale. Aliam addit rationem verbis
tantum differentem, quia videlicet essentia
diuina non potest concipi, nec in potentia ob-
iectiua, nec in potentia passiva, respectu exi-
stentiæ: ergo, &c.

60
Verum posterius vtriusque rationis mem-
brum Deo commune est cum creaturis, in
quibus similiter existentia non potest compa-
rari cum essentia, vt cum potentia passiva, &
causâ veluti materiali. Alioqui essentia esset
conciipienda vt actualis, & iam existens ra-
tione prius quàm existentiam subiectaret.
Circa prius verò membrum vtriusque ratio-
nis aduertendum est, respectum potentia ob-
iectiua non obstat, quò minus aliqua ratio
sit essentialis. Nam gradus omnes essentialis
creaturarum, qualescunque sint, cum sint
creati, & à Deo pendentes, sunt omnes in po-
tentia obiectiua; si purâ, quando nondum
existunt; siue coniunctâ cum actu, quando
existunt. Personæ quoque diuinæ existunt es-
sentialiter, & absolute necessitate, etiam se-
cundum suas proprietates personales, ratio-
ne propria perfectionis illarum: licet per-
sonæ Filij, & Spiritus sancti, illas accipiant
ab alio, non quidem vt à causa, sed vt à prin-
cipio realiter distincto. Quare vt existen-
tia sit alicui essentialis, non est necesse
vt illam habeat à se ipsa, id est, à nullo
alio. Necessarium tamen est, vt ens quod
à se ipso existit, ita vt à nullo, siue vt
principio, siue vt causâ, accipiat exi-
stentiam; sed existat si suæ perfectionis
sufficientis sibi ad existendum: necessa-
rium, inquam, tale ens existere es-
sentialiter. Tum qui existit vt suæ so-
lius essentia, quæ tantæ perfectionis est,
vt non possit non existere, neque eget alio à
quo accipiat existentiam. Tum etiam quia
talis ens nec potest bene concipi vt pure pos-
sibile, sed si verè concipitur, debet concipi
vt existens. Si enim concipitur vt pure pos-
sibile, concipitur vt fictitium & impossibile:
Quia si tale ens non existeret actu, non esset
possibile: cum neque vi sua posset transire è
nihilò sui, ad esse actuale: quòd enim non
est, non potest se ipsum, neque aliud pro-
ducere realiter & physicè, neque etiam vi
alterius causæ, vel principij; cum nullum
sit à quo possit produci. Adde, quòd implicat
contradictionem esse ens pure possibile, & si-
mul esse ens à se, id est, existens vi suæ
propria perfectionis. Quare conceptus
talis entis, vt pure possibilis, est contra-
dictorius. Ergo non potest verè concipi

nisi concipiatur ut existens. Illud autem est rei cuiuslibet essentialia, sine quo velut intrinsecè sibi inexistente, nec potest esse, nec concipi, ut docent Metaphysici.

61.

Hæc propositio, *Deus est*, non est notum per se nota. D. Thomas

Dices, si essentia est de essentia Dei; ergo hæc propositio, *Deus est*, est per se nota; etiam quoad nos; contra doctrinam D. Thomæ quæst. 2. artic. 1. ubi distinguens duos genera propositionum; alterum earum quæ secundum se sunt per se notæ, quarum scilicet prædicatur immediate & per se, id est, non per aliud, convenit subiecto, unde quantum est ex se, non eger alio medio ut cognoscatur ei competere: Alterum, earum quæ sunt per se notæ quoad nos, quia ipsarum veritatem, ex ipsis terminis, sine discursu & sine alio medio, cognoscimus: Hac distinctione præsuppositâ concludit istam propositionem, *Deus est*, esse quidem per se notam secundum se, quia prædicatur immediate convenit subiecto; Deus enim ex se, & per se est, non per aliud; ac non esse per se notam secundum nos, quia non nobis innotescit ex ipsis terminis, sed opus habet declarari per aliud. Atqui si Deus essentialiter existit, dicere Deum esse, idem est, ac dicere, ens essentialiter existens existere: hoc est nobis per se notum, quod ens essentialiter existens existat: ergo est nobis per se notum Deum esse.

62.

Suarez.

Respondeo cum Suarez, libr. 1. cap. 1. de Essentia Dei num. 1. quamvis nomine Dei significemus ens essentialiter existens: non tamen esse nobis per se notum, quod idem sit Deus, & ens verè essentialiter existens: quia nobis per se notum non est, quod verè dicitur tale ens, quodque nomini, *Deus*, respondeat verè à parte rei tale significatum. Undè quando demonstratur veritas huius propositionis, *Deus est*; simul demonstratur significatum illius nominis, *Deus*, esse verum, & non fictum. Sed neque illa propositio, *ens essentialiter existens existit*, assensum elicit ex terminis, & per se, respectu nostri, nisi in sensu tacite conditionato, si nimirum est aliquod ens tale. Nam absolute quod sit aliquod verè tale, quodque Deus illud sit, non est nobis per se notum, quidenter sciamus. Nam quod probabilitè ac verisimilitè terminis earum propositionum assentiri quis possit, luminis naturalis instinctu sine alio medio, non est inficiandum. Alter autem id docet Lessius, libro de Providentia numini capite 2. numero 12.

Non est per se notum absolute ens essentialiter existens.

Lessius.

63.

Quæres, cur existentia non dicatur esse de essentia creaturarum? Nam iuxta Metaphysicos, essentialia est id omne, sine quo tanquam intrinsecè inexistente, res nec esse nec concipi potest. At existentia est talis respectu creaturarum, æque ac alia attributa quæ dicuntur esse illis essentialia. Exempli gratiâ, dicitur esse essentialia homini quod sit substantia corporea, vivens, sensiens, & rationalis: quia impossibile est esse hominem, quin sit intrinsecè substantia corporea, vivens, sentiens, & rationalis. Estque pariter impossibile concipi hominem, quin concipiatur ef-

se intrinsecè substantia corporea, &c. Et denique siue spectetur homo in esse possibili, siue in esse actuali, siue in esse intelligibili, non est possibilis, nisi possit intrinsecè esse substantia corporea: non est actu, nisi sit actu talis intrinsecè: ac denique concipi nequit ut homo, quin concipiatur ut intrinsecè substantia corporea, &c. Atqui similiter non est possibilis homo, nisi sit possibilis existere intrinsecè: neque est actu, nisi actu existat intrinsecè & per se formaliter. Neque potest concipi ut possibilis, vel ut existens actu, quin concipiatur eius intrinsecè & formalis existentia, tanquam possibilis aut actualis: ergo existentia est de essentia hominis, æque ac alia prædicata, quæ dicuntur esse illi essentialia.

64.

Quo sensu existentia dicitur esse de essentia Dei.

Respondeo primò, illius propositionis, quod existentia sit de essentia Dei; & non de essentia creaturarum, sensum hunc esse: quod Deus solus existat vi suâ sola, seu potius ex sufficientia & perfectione suâ essentia, sine dependentia ab illo alio à quo accipiat esse. Ideoque Dei essentia non sit in potentia obiectiva, & indifferenti ad existendum vel non existendum, ut est essentia creaturarum considerata in esse possibili: sed existat ex summa sua perfectione & determinatione essendi absolute necessaria.

Quare existentia non est de essentia creaturarum.

Respondeo secundò, existentiam non significare possibilitatem existendi, hoc enim est ipsa et essentia & prima ratio intrinsecè entis: sed significare ipsum esse actu, & existere in rerum naturâ. Hoc autem non est conceptu necessario creaturæ, quæ potest concipi, & esse, pure possibilis, id est, pure non repugnare ut sit, & esse tamtaxat obiectum potentia actuali, qua produci possit, seu posse ab alio produci ipsiusque beneficio existere. Deus autem non potest rectè ita concipi. Quia non est in potentia obiectiva respectu ullius causæ: à nullo enim alio produci potest. Neque potest esse pure possibilis, aut concipi rectè ut pure possibilis. Quia nisi actu esset ex propria essendi necessitate, impossibile esset, cum à nullo alio possit accipere existentiam.

65.

Addunt aliqui tertio, prædicata essentialia vocari à Philosophis ea quæ sunt ita rei intrinsecè, & de conceptu illius primario intrinsecè, ut faciant propositionem æternæ veritatis in sensu hypothetico, & non nugatorio. Quo pacto intelligendum est, quod vulgè dicitur à Philosophis, essentias rerum creaturarum esse æternas, id est, ab æterno, & in æternum, verum esse quod V.g. si est homo, est rationalis, si est Angelus, est spiritus. Nam qui existimant essentias rerum esse æternas in sensu categorico, id est, se ipsâ fuisse ab æterno: errant apertè contra fidem, quæ docet nihil esse, præter Deum, visibile aut innumèrabile, quod ab ipso creatum non sit: & nihil esse creatum ab æterno. Quare essentia creaturarum non sunt ab æterno, siue in individuo, ut nunc aliqui imaginantur: siue in specie, id est, in suis similibus, quæ fuerint alia ante alia in

D

infinitum ab æterno, sine principio durationis totius speciei, ut falso Aristoteles sensit, existimans mundum, & rerum successione esse ab æterno. At prædicatum existentia non est eiusmodi. Si enim hæc propositio, Homo existit, ita resolvatur hypotheticè, si homo existit, est existens, est propositio nugatoria. Secus autem ista: si homo existit, existit rationalis; si existit Angelus, existit spiritus. Similiter, inquirunt, rectè dicimus rosam acquirere vel amittere existentiam: concipiendo existentiam rosæ, velut illi advenientem aut pereuntem: quia per has propositiones nihil aliud significamus: quàm rosam incipere aut desinere esse actum in rerum natura. Sed non dicimus rosam acquirere vel amittere esse florem: quia hoc significaret rosam posse esse rosam, aut manere in esse rosæ, absque eo quòd sit flos.

Verùm hæc doctrina licet habeat locum in

multis prædicatis essentialibus, non tamen est vera de omnibus. Nam unicuique rei essentialis est, esse id quod est essentialiter. Quare de vnoquoque potest essentialiter prædicari, id quod est essentialiter. Ergo hæc prædicatio est essentialis, rosa est rosa: nõ minus quàm ista, rosa est flos. Et tamen illa propositio sumpta in sensu hypothetico, est æquè nugatoria, atque ista: Rosa existit. Est enim æquè nugatoriam dicere, si rosa est, est rosa: id est, si existit rosa, existit rosa: ac dicere, si rosa existit, est existens. Quare ut illa doctrina sit vera, debet restringi ad prædicationes essentielles non identicas. Nam de identicis est falsa vniuersaliter.

Aduersus responsum secundo loco datum multa opponunt aliqui Nominales ex suis principiis Dialecticis: sed ea tam leuia sunt, & ad placitum exogitata: ut in illis referendis & refutandis immorari nõ sit operæ pretium.

DISPUTATIO TERTIA

De Attributis diuinis in communi.

- Secio I. *Quid, & quotuplex sit Attributum diuinum?*
 Secio II. *An attributa diuina distinguantur à parte rei vel inter se, vel ab essentia?*
 Secio III. *Confirmatur vera sententia pluribus argumentis.*
 Secio IV. *Respondetur præcipuis argumentis Scoti.*
 Secio V. *An attributa diuina distinguantur saltem ratione vel inter se, vel ab essentia?*
 Secio VI. *Impugnatur amplius opinio Nominalium, & confirmatur vera sententia.*
 Secio VII. *Respondetur præcipuis argumentis Nominalium.*
 Secio VIII. *An attributa diuina, ut præcisè concepta, sint de conceptu essentia diuina?*
 Secio IX. *An attributa diuina, ut præcisè distincta per rationem, includantur alia in aliis?*
 Secio X. *An attributa diuina, ut distincta per rationem, sint omnia æqualis perfectionis?*

Onstat ex dictis superiori disputatione, Deum esse, & esse eius à se. Iam priusquam de aliis eius Attributis in particulari differamus cum D. Thom. qu. 3. & sequentibus, pauca de illis in communi explicanda sunt. Ac primò, quid Attributi diuini nomine intelligendum sit? Secundo, quotuplex sit Attributum diuinum? Tertio, an & quomodo attributa diuina distinguantur, tum inter se, tum ab essentia? Quarto, an sint de conceptu essentia? Quintò, an te includantur mutuo? Sextò, an sint æqualis perfectionis; non solum identice, sed etiam formaliter & præcisè sumpta?